

У КРОКАВАЙ ДАСТУПНАСЦІ

ЯК АДБЫВАЕЦЦА ВАКЦЫНАЦЫЯ?

Яшчэ пару-тройку месяцаў таму для вакцинацыі трэба было запісацца ў сваёй паліклініцы. Так фарміравалася чарга, пасля медыкі ператэлефаноўвалі і ў выбраны дзень запрашалі на прышчэпку. А ў пачатку чэрвеня асабіста я ў сваёй паштовай скрыні (напэўна, як і ўсе жыхары нашага дома і мікрараёна) знайшла інфармацыю: «Вакцынацыя праводзіцца ў паліклініцы № 31 штодзень без папярэдняга запісу з 9 да 12, з 12.30 да 15.30, з 16 да 20. Участковая медсястра».

«Калі адбываецца павышэнне тэмпературы, гэта азначае, што імунны адказ фарміруецца, арганізм атрымаў інфармацыю аб новым антыгене і спрабуе яго ў прамым сэнсе выпаліць, знішчыць тэмпературай, каб той не змог развівацца. Прышчэпка правакуе такую ахоўную рэакцыю, каб, калі чалавек апынецца ў зоне заражэння, арганізм не марнаваў час на «знаёмства» з вірусам, а адразу пачаў яго атакаваць»

Такім чынам, прыйшоўшы ў зручны для сябе час, трэба замовіць сваю медыцынскую картку і прайсці ў патрэбны кабінет. З сабой неабходна мець пашпарт. Урач робіць апытанне і агляд, у прыватнасці, цікавіцца, якія хронічныя хваробы вы маеце, ці ёсць алергія на лекавыя прэпараты, вымярае тэмпературу, ціск, сатурацыю (насычэнне крыві кіслародам). Пытае, якой вакцынай хацелі б прышчапіцца (у маім выпадку быў выбар: расійская «Спадарожнік V» ці кітайская Vero Cell вытворцы Sinopharm, але апошняя ёсць не ва ўсіх паліклініках). Дарэчы, кітайская вакцына, па назіраннях медыкаў, выклікае менш пабочных рэакцый.

Урач коратка праінфармавала пра эфектыўнасць вакцын (каля 95 % абяцаюць вытворцы «Спадарожніка» і крыху менш — 79 % — стваральнікі кітайскага прэпарату), пра магчымыя пабочныя рэакцыі — павышэнне тэмпературы, галаўны боль, боль у мышцах, у месцы ўколу. Выдала памятку — на працягу трох дзён паля вакцынацыі не маць месца ін'екцыі, не наведваць лазню і саўну, не ўжываць алкаголь, пазбягаць празмерных фізічных нагрузак. Пры пачырваненні і ацёчнасці месца ўколу прыняць антыгістамінныя сродкі (супрасцін, фенкарал, ларатадзін). Калі павышаецца тэмпература, рэкамендуецца прымаць нестероідныя супрацьзапаленчыя сродкі — парацэтamol, німесулід і іншыя. Ну і яшчэ адзін важны напамін — вакцынацыя не адмяняе для прышчэплення пацыента неабходнасці насіць маску і пальчаткі і выконваць сацыяльную дыстанцыю.

Урач прызначае дзень паўторнай вакцынацыі і накіроўвае ў суседні кабінет, дзе непасрэдна

ставяць прышчэпку. Уся працэдура займае не больш за 15 хвілін, з улікам таго, што ў чарзе перада мной быў усяго адзін чалавек. Пасля прышчэпкі рэкамендуецца хвілін 30 пасядзець у паліклініцы, аднак многія абмяжоўваюцца 10—15.

ПАБОЧНЫЯ РЭАКЦЫІ І NETFLIXDAY

Трэба адразу сказаць, што наступны пасля вакцынацыі дзень лепш вызваліць ад важных спраў, а па магчымасці — і ад работы. За мяжой дзень пасля вакцынацыі нават атрымаў назву Netflixday (па назве папулярнага канала фільмаў і серыялаў). У маім выпадку павышэнне тэмпературы (да 37,6 пасля першай прышчэпкі і да 38 — пасля другой) прымусіла ўвесь дзень правесці на канале.

Па словах Аляксандра Гінцбурга, дырэктара Цэнтра імя Гамалеі, які распрацаваў «Спадарожнік V», у 85 % прышчэпленых ніякіх пабочных эфектаў не ўзнікае. У некаторых пацыентаў павышаецца тэмпература цела, з'яўляюцца дрыжыкі, слабасць, ламота ў мышцах і суставах. Гэта залежыць ад арганізма канкрэтнага чалавека і яго імуннай сістэмы. Такая рэакцыя ўзнікае далёка не ва ўсіх і хутка праходзіць. У рэдкіх выпадках тэмпература павышаецца да 40 градусаў. Працягласць такога стану можа быць ад некалькіх гадзін да некалькіх дзён.

У Беларусі прышчапляюць расійскай вакцынай «Гам-Ковід-Вак», або SPUTNIK V, ён жа «Спадарожнік», а таксама кітайскай — Vero Cell ад вытворцы Sinopharm... Прывіваць абедзвюма вакцынамі дазволена людзей ва ўзросце ад 18 гадоў. Трэба сказаць, што вытворцы не ўстанаўліваюць верхнюю ўзроставую мяжу тых, каму паказаная прышчэпка.

— Сэнс вакцыны ў тым, што мы «знаёмімся» з інфекцыяй, але ў вельмі маленькіх дозах. Як правіла, падобная імітацыя хваробы можа выклікаць тэмпературу, і гэта абсалютна нармальнае рэакцыя на ўкараненне ў цела новага агента, — тлумачыў кандыдат медыцынскіх навук, расійскі клінічны фармаколаг Андрэй Кандрахін. — Калі адбываецца павышэнне тэмпературы, гэта азначае, што імун-

ны адказ фарміруецца, арганізм атрымаў інфармацыю аб новым антыгене і спрабуе яго ў прамым сэнсе выпаліць, знішчыць тэмпературай, каб той не змог развівацца. Прышчэпка правакуе такую ахоўную рэакцыю, каб, калі чалавек апынецца ў зоне заражэння, арганізм не марнаваў час на «знаёмства» з вірусам, а адразу пачаў яго атакаваць.

ЯК ПРЫШЧАПІЦЦА Ў ГАНДЛЁВЫМ ЦЭНТРАХ?

З нядаўняга часу для вакцынацыі не абавязкова звяртацца ў паліклініку. Прынамсі, у сталіцы прышчапіцца можна ў так званых мабільных пунктах — у буйных гандлёвых цэнтрах, універмагах, на чыгуначным вакзале і нават на некаторых станцыях метрапалітэна. Апошнія пункты, дарэчы, былі

хто атрымаў першы і хутка прыйдзе на прышчэпку паўторна.

Медыкі расказваюць, што часам людзі просяць выдаць ім толькі даведку аб вакцынацыі, а саму прышчэпку рабіць не хочуць.

— Зразумела, мы не можам на такое пайсці. Тлумачым, што гэта забаронена, прапануем усё ж рабіць прышчэпку, расказваем пра бяспеку вакцыны і як яна працуе. Прымусіць мы, вядома, нікога не можам і не прымушаем, — гаворыць жанчына.

Чэргаў у мабільных пунктах, як правіла, няма. Працэдура займае хвілін 10-15, большая частка з якіх ідзе на апытанне і неабходныя вымярэнні. Прышчэпленых просяць далёка не сыходзіць, як правіла, людзі гуляюць па гандлёвым цэнтры непадалёк.

АСАБЛІВАСЦІ ВАКЦЫН

Як ужо адзначалі, у Беларусі прышчапляюць расійскай вакцынай «Гам-КОВІД-Вак», або SPUTNIK V, ён жа «Спадарожнік», а таксама кітайскай — Vero Cell ад вытворцы Sinopharm. Трэба сказаць, што расійская вакцына разліваецца ў Беларусі — на прадпрыемстве «Белмедпрэпараты», за што атрымала прыстаўку «Бел» — «БЕЛ-Гам-КОВІД-Вак».

«Спадарожнік» — вектарная вакцына на аснове абясшкджанага адэнавіруса чалавека двух тыпаў. Яна двухкампанентная, што прадугледжвае дзве прышчэпкі з інтэрвалам у 21 дзень і больш. Склад у абодвух кампанентаў розны.

Па словах Аляксандра Гінцбурга, дырэктара Цэнтра імя Гамалеі, які распрацаваў «Спадарожнік V», у 85 % прышчэпленых ніякіх пабочных эфектаў не ўзнікае. У некаторых пацыентаў павышаецца тэмпература цела, з'яўляюцца дрыжыкі, слабасць, ламота ў мышцах і суставах. Гэта залежыць ад арганізма канкрэтнага чалавека і яго імуннай сістэмы.

Бяспечны вектар, пазбаўлены магчымасці размнажання, даносіць у клетку спецыяльны бялок каранавіруснай інфекцыі SARS-CoV-2. Ён убудовваецца ў клетачную структуру і фарміруе антыцельны і клетачны імунітэт. Арганізм вучыцца распазнаваць калючкападобны бялок, гэта значыць, вірус, трапіўшы ў арганізм, не зможа развіцца.

Vero Cell — інактывавая двухкампанентная вакцына на аснове самога каранавіруса. Непасрэдна каранавірус з яе ўвядзеннем у арганізм не трапіць. Ён абясшкджаны, і, напрыклад, не выкліча негатыўнай рэакцыі ў людзей са значным уплывам на імунітэт пры лячэнні іншых сур'ёзных захворванняў. Вакцына фарміруе антыгенны і клетачны імунітэты. Інтэрвалы тут аналагічныя.

Прывіваць абедзвюма вакцынамі дазволена людзей ва ўзросце ад 18 гадоў. Трэба сказаць, што вытворцы не ўстанаўліваюць верхнюю ўзроставую мяжу тых, каму паказаная прышчэпка. Абедзве

вакцыны добра спраўляюцца з прадухіленнем цяжкага цяжэння хваробы і папярэджваюць лятальнасць.

ЯКІЯ ЯШЧЭ ВАКЦЫНЫ ВЫКАРЫСТОЎВАЮЦА Ў СВЕЦЕ?

Акрамя «Спадарожніка», да вектарных вакцын адносяцца AstraZeneca, Johnson & Johnson (аднакампанентная). Адзін з апошніх і прагрэсіўных тыпаў — МРНК-вакцыны, па звестках СААЗ. Пры іх выкарыстанні развіваецца частка геннай структуры, што дае імунны адказ. Гэта Pfizer / BioNTech і Moderna. Эфектыўнасць, засцярога, супрацьпаказанні ва ўсіх гэтых вакцын падобныя. І, нарэшце, вакцыны з самім каранавірусам, але аслабленым. Гэта «КовідВак», Valneva. У іх меншая ступень аховы, а таксама могуць быць супрацьпаказанні для людзей з аслабленым імунітэтам.

Вакцынацыя не адмяняе для прышчэплення пацыента неабходнасці насіць маску і пальчаткі і выконваць сацыяльную дыстанцыю.

КАЛІ ПРЫШЧАПІЎСЯ І ЗАХВАРЭЎ...

Гэта не выключана, але не выклікана самой вакцынай. Поўная ахова фарміруецца да 7-42 дзён пасля ўвядзення другой дозы. Калі заражэнне выяўлена пасля ўвядзення першай дозы, то другую прызначаюць праз 2-8 тыдняў.

ХРАНІЧНЫЯ ХВАРОБЫ — НЕ ПЕРАШКОДА?

Назіранні паказваюць, што людзі з хронічнымі захворваннямі і асаблівасцямі развіцця — у групе рызыкі захварэць на COVID-19 і цяжка яго перанесці. Таму ўрачы схіляюцца да таго, што вакцынацыя паказана людзям з парушэннямі работы сардэчна-сасудзістай сістэмы, анкалагічнымі захворваннямі, цукровым дыябетам і шэрагам іншых захворванняў. Такім пацыентам асабліва важна прайсці абследаванне і пракансультавацца са спецыялістамі. Галоўная рэкамендацыя — стабільны і нявостры стан у момант вакцынацыі, рэмісія, гаворыцца ў матэрыялах прафесійнай канферэнцыі «Вакцынацыя супраць COVID-19: навуковае абгрунтаванне і практыка правядзення», падрыхтаваных беларускімі медыкамі, навукоўцамі і выкладчыкамі паводле ўласнага і замежнага вопыту.

НА КОЛЬКІ ХОПІЦЬ АХОВЫ?

Антыцельны і клетачны імунітэты пасля перанесенай інфекцыі захоўваюцца паўгода і больш, паступова слабеючы на 9—12 месяцах. Поствакцынальная актыўная ахова доўжыцца не менш за 6-9 месяцаў, а матэматычная мадэль паказвае, што яе дзеянне доўжыцца да двух гадоў з плаўным слабэннем.

Алена КРАВЕЦ.